

HÍRMONDÓ 2024/4

Siketvakok Országos Egyesülete

Kedves Olvasók!

Hírlevelünk jelen számában olvashatnak a SVOE új tagsági igazolványát érintő, legfontosabb információkról. Ezt követően visszatekintünk a márciusi és az áprilisi szabadidős klubjainkra, majd felhívjuk a figyelmet az egyesületünkben újonnan elindult fiatalok klubjára. Társszervezeteink híreiből többek között az is kiderül, hol tartanak jelenleg az Európai Fogytékossági Kártyával kapcsolatos tárgyalások az Európai Parlamentben. A hírek, érdekességek között pedig arra is választ kaphatnak, hol és miért közlekednek kalauz nélkül a MÁV-START vonatait.

Jó olvasást, kellemes időtöltést kívánunk!

Taskovics Adél, szerkesztő

TARTALOM

HÁZUNK TÁJÁRÓL – EGYESÜLETI HÍREK	3
Átvehető az új tagsági igazolvány az egyesületben.....	3
Márciusi szabadidős klub: kézműveskedéssel hangolódunk a Húsvétra	3
Áprilisi szabadidős klub: a Normafánál jártunk	4
Elindult a fiatal siketvakok klubja	7
A kismamák barátnője: a dúlaság egy egyesületi tagunk szemszögéből	7
TÁRSSZERVEZETEINK HÍREI	10

Megállapodás született az Európai Fogytékossági Kártya harmadik országok állampolgáira történő kiterjesztéséről.....	10
Megállapodás a mesterséges intelligenciáról szóló törvényről: részleges győzelem az akadálymentesítés terén	10
9 szervezet az Esélyegyenlőségi Unió előtérbe helyezéséért.....	11
HÍR, ÉRDEKESSÉG	13
Április 7-től kalauz nélkül közlekednek az S76-os vonatok Pilisvörösvár és Rákos között.....	13
Világrekorder lett Erdély holt tengere, a Medve-tó.....	14
A kék szeműeknek van egy szuperképessége	15
Kiderült a meztelen igazság arról, mióta hord ruhát az ember.....	16
Az első világháborús kutya, aki 17 csatát járt meg, és kitüntetések is szerzett	18
Egy évig élt egy lakatlan szigeten hat tinédzser	19
Napi tízezer liter ivóvizet adnak a sivatagban a ködfogók.....	20
8 ma is használt indián találmány.....	21
Hatalmas sárkányt formáz madártávlatból ez az európai folyó	22
40 millió ember él Kína hihetetlen gödörlakásaiban.....	23
Elyelte a tenger a francia várost: a gátlástalan királynő okozta a bajt	24
Tudja, mi a különbség a vörös, a fehér és a lila hagyma között?	25
KEDVENC RECEPTJEIM.....	26
A HÓNAP VERSE	27

HÁZUNK TÁJÁRÓL – EGYESÜLETI HÍREK

Átvehető az új tagsági igazolvány az egyesületben

A Siketvakok Országos Egyesülete a 2024-es évtől új tagsági igazolványt vezetett be.

Az új tagsági igazolvány egy bankkártya méretű kártya. Az igazolványon az egyesületi tag neve és születési dátuma kerül feltüntetésre. Az évszámmal ellátott érvényesítő matricákat minden évben a tagdíj befizetését követően lehet az igazolványra felragasztani. Mivel nem fényképes igazolvány, a tag személyének azonosításához a személyi igazolvány bemutatására lehet szükség kérésre.

Az új tagsági igazolványt 2024. április 22-től személyesen, előzetesen egyeztetett időpontban lehet átvenni az Egyesület irodájában. Előzetes időpontot az Egyesület ismert elérhetőségein lehet kérni.

A tagsági igazolvány csak az éves tagdíj befizetése ellenében adható ki. Az igazolvány átvételekor is lehetőség van a tagdíj befizetésére. Új belépő esetén a belépési nyilatkozat aláírását és a tagdíj befizetését követően kerül átadásra a tagsági igazolvány.

A tagsági igazolvány kiadásának rendjéről az Egyesület vezetősége egy szabályzatot fogadott el, ami a tagok részére emailben kiküldésre került. Célunk, hogy több kulturális intézményben és szolgáltatónál elismerjék az egyesület tagsági igazolványát, és biztosítsanak kedvezményeket tagjaink számára. A kedvezményeket biztosító helyek listáját a későbbiekben külön levélben megküldjük a tagság felé, közzétesszük honlapunkon, illetve itt a Hírmondóban is beszámolunk az elfogadó helyekről.

(A cikket írta: Gangl Tamás)

***

Márciusi szabadidős klub: kézműveskedéssel hangolódunk a Húsvétra

2024. március 20-án, szerdán délelőtt szabadidős klubra gyűltünk össze telephelyünk nagy, közösségi termében. A program húsvéti kézműveskedés volt. Összesen 13 fő vett részt rajta: 7 egyesületi tag, 5 munkatárs és 1 önkéntes segítő. Molnárné Katona Eszter az alkalom elején ismertette velünk a létrehozható dísz tárgyak körét.

- Aki szeretne volna, húsvéti kosárkát csinálhatott. Ehhez először egy A4-es papírlapra volt szükség. Erre egy félbe vágott papírtányért ragasztottunk, ami így egy kosárkát formál. Fölé fület rögzítettünk, szintén papírból. Ezek az elemek nagyon sokféle színben rendel-

kezésre álltak, mindenki kedvére válogathatott közöttük. Utána mind a kosárkát, mind az alapjául szolgáló lapot kidíszítettük gyöngyökkel, szárított virágokkal, húsvéti matricákkal, vagy épp sablon alapján körberajzolt, majd utána nagy gonddal kivágott papírtojásokkal.

- Aki az ünnepre képeslapot szeretett volna valakinek küldeni, ezen a délutánon saját kezével készíthette el a borítékba valót. Színes papírból kivághatta a képeslap formáját, majd különböző díszeket ragaszthatott bele. Ehhez talán a legjobb választást az előre megírt, „Kellemes húsvéti ünnepeket kívánok!” szövegezésű, tojást formázó lapocskák jelentették. Ám az előre elkészített, nyuszis matricák felragasztásával is el lehetett érni az ünnepi hatást. Akinek több türelme volt a tojás motívumok felviteléhez, egy másik módszerhez is folyamodhatott. Ehhez egy-egy kisebb, tojás formájú krumplira volt szükség. Ezt félbe lehetett vágni, majd késsel mintát belevésni. Utána összekenni festékkel, majd a képeslap elejére nyomni, hogy ott maradjon a nyoma.
- Az, aki saját otthonát készült az ünnep színeire hangolni, az itt létrehozott függő dísz segítségével is megtehetette. Nem volt más dolga, mint tojásokat papírból kivágni, kidíszíteni. Ehhez mindenféle technikát igénybe lehetett venni: rajzolni, festeni, vagy épp szárított növényeket ráragasztani. A tojásokat utána ragasztópisztollyal egy szalagra lehetett füzérszerűen ragasztani.

Ahhoz, hogy az alkotások egytől egyig elkészüljenek, minden esetben szükség volt látó segítő közreműködésére. A ragasztópisztollyal bánni vagy a körberajzolt tojásokat ollóval kivágni ugyanis nem éppen látásérülteknek való feladat. Épp ezért külön köszönet illeti a SVOE látó munkatársait, illetve az önkéntes segítőket. Ránk figyelésük nélkül nem koronázhatta volna siker ezt a húsvéti, kézműves délutánt...

(A cikket írta: Taskovics Adél)

***

Áprilisi szabadidős klub: a Normafánál jártunk

2024. április 10-én, szerdán délután a Normafa Parkba látogattunk. Népes csapatunk összesen 33 főt számlált: 17 egyesületi tag mellett 16 segítő vett részt a programon. Ez utóbbi csoportba az egyesület munkatársai és az önkéntesek is beletartoztak.

13:40 és 14 óra között, a Széll Kálmán téri metróállomás felszíni kijáratánál gyülekeztünk. Innen a 21-es számú busszal utaztunk a végál-

lomásig, ami a Normafa Látogatóközpont nevet viseli. Innen egy komótos, ám kiadós séta következett a friss levegőn. Utunk mezei virágok és virágzó fák között vezetett. Nekem különösen a meggyfák ragadták meg a figyelmemet, melyek úgy festettek tavaszi „virág-ruhájukban”, mint a fehérbe öltözött menyasszonyok.

A Kopp Mária sétányon rövid időre megálltunk, hogy találkozzunk egyesületünk autóval érkező néhány tagjával és az őket szállító önkéntesekkel. Aki a várakozásban elfáradt, letelepedhetett az itt kihelyezett padok egyikére. Én egy olyan ülőalkalmatosságon helyeztem kényelembe magam, mely tökéletes összhangban van a természettel: úgy építették, hogy körbevesz egy öreg, vastag törzsű fát. Látó segítőink elmondták: velünk szemben a Normafa Síház különleges, kupolás épülete nyújtott egyedi látványt.

Ezen a helyszínen Miklós Csilla köszönetet mondott a segítőknak, önkénteseknek. Jelenlétükkel, ránk figyelésükkel lehetővé tették, hogy ilyen sokan vehessünk részt ezen a tavaszias hangulatú programon. Ezután felolvasta az összes jelenlevő nevét, majd folytattuk a sétát egészen a Normafa Pavilonokig.

Itt mindenki eldönthette, hogy rétest vagy lángost szeretne-e venni, majd helyet foglaltunk a Normafa Rétes, illetve a Normafa Piknik asztalainál.

Én az utóbbi kínálatából választottam. Fantáziámat leginkább az ún. magyaros lángos ragadta meg, mely nevéhez híven klasszikus hazai ízeket, pl.: kolbászt, lilahagymát, paprikát, sajtot és tejfölt, valamint fokhagymát kapott feltétnek.

Érzékszervi sérüléssel élő vendégként magával ragadott az a megoldás, amellyel kiértésítették a lángosra várókat az ételük elkészültéről. Mindenki kapott egy kör alakú kis szerkezetet. Ezt ki-ki az asztalra helyezte, avagy a kezében fogta, gondosan odafigyeltünk rá. Amikor valamelyikünk rendelése elkészült és átvehető volt, a nála levő kis eszköz csipogással, illetve rezgéssel jelző figyelmeztetést adott.

Ekkor még nem tudtam, de a Normafa Pikniknek még az interneten fellelhető jelmondata is igen hangzatos. Úgy is mondhatnám: már az olvasásától is megéhezik az ember... A normafapark.hu weboldalon, a pavilonok felsorolásánál ezt írják róla: „Az imádott lángos mellett finom, ropogós falatokkal várják a hegyoldalban falatozni vágyókat!” Ugyaninnen tájékozódtam arról is, hogy a fentebb felsorolt két szolgáltatás mellett a Normafa Bár is várja az erre járókat. Ennek figyelemfelkeltésként megfogalmazott szlogenje így szól: „Egy kiadós séta vagy tekerés után jólesik egy jéghideg frissítő. A Normafa Bárban széles alkoholmentes és alkoholos italkínálat támogatja a napsütéses beszélgetéseket!”

Miután mindenki jóllakott, sétáltunk még egy nagyot a Normafa Park területén. Ez lehetőséget adott arra is, hogy szót válthassunk, beszélgethessünk egymással.

A délután végén, a buszmegállóhoz közeledve ismét a Kopp Mária sétányon ballagtunk keresztül. Ekkorra már többször hangzott el segítőinktől ez a név, ezért hazatérve rövid kutatásba kezdtem az interneten. Érdekelt, vajon kit fed ez a név és mivel érdemelte ki, hogy sétálót nevezzenek el róla Budapest egyik legnépszerűbb kirándulójelyén.

A hu.wikipedia.org oldalon a következőket találtam róla:

Kopp Mária (Budapest, 1942. január 14–Budapest, 2012. április 3.) magyar orvos, pszichológus, a Semmelweis Egyetem Magatartástudományi Intézetének tudományos igazgatóhelyettese, a Semmelweis Egyetem – MTA „Mentális Egészségtudományok” társult kutatócsoportjának vezetője volt. A pszichológiai tudományok akadémiai doktora. A Semmelweis Orvostudományi Egyetemen szerzett általános orvosi diplomát 1968-ban, később az Eötvös Loránd Tudományegyetemen pszichológia szakot végzett (1977), klinikai szakpszichológusi képesítést nyert 1982-ben. Tudományos szakterületén mind hazai, mind nemzetközi szinten magyar nyelven és angol nyelven megmérette magát. 332 tudományos közleményt és 11 könyvet adott közre, 66 monográfiába, szakkönyvbe írt fejezetet vagy részletet.

Hosszasan sorolhatnám még a tudományos életben elért, elévülhetetlen eredményeit. Engem viszont még ennél is jobban érdekelt az a személyiség, aki megbújt e kiemelkedő teljesítmény mögött.

Minden kérdésemre megtaláltam a választ a nekrológban, melyet dr. Túry Ferenc, a Semmelweis Egyetem Magatartástudományi Intézetének igazgatója írt róla: „Tempója szinte követhetetlen volt: párhuzamosan több kutatást, oktatást, közéleti tevékenységet folytatott, s mindig megmaradt szeretetreméltó embernek. Aki vele egyenrangúként kezelte a zöldfülű kezdőket vagy a takarítókat. Hallatlan érzéke volt a lelkesítéshez; jó ügyeknek nyert meg embereket. Oktatóként igen népszerű és szuggesztív volt. Önálló doktori programot vezetett, színvonalas iskolát teremtett. Az oktatás mellett mindig fontos volt számára a betegellátás is. Amikor az intézet megalakult, ragaszkodott ahhoz, hogy a közvetlen gyógyítás is tartozzon a feladatok közé, s országos hatáskörű pszichoszomatikus szakrendelőt alakított ki. Talán kevesebben tudják, de a Pázmány Péter Katolikus Egyetem létrehozásában is alapvető szerepe volt”.

*A nekrológ forrása: semmelweis.hu/hirek
(a cikket írta: Taskovics Adél)*

Elindult a fiatal siketvakok klubja

Új klub jött létre az egyesületben a fiatalabb korosztály számára. Ennek első alkalma április 18-án volt, 5 tag részvételével.

Célunk, hogy olyan foglalkozásokat, beszélgetéseket szervezzünk, melyek a 18-40 év közti siketvakok számára érdekesek lehetnek. A klubot első körben az Egyesület tagjai között hirdettük meg.

Az első találkozás a kommunikációs módszerek megismeréséről szólt. Felmértük, hogy megértjük-e egymást, így a beszélgetés gördülékeny tudott lenni. A résztvevők meséltek élettapasztalataikról, személyes véleményüket osztották meg az őket érintő eseményekről, problémákról. A másfél órás beszélgetés gyorsan telt. Szó esett többek között:

- a vakvezető kutyákról,
- a fogyatékosághoz való hozzáállásról,
- ismeretterjesztő videók készítésének lehetőségeiről,
- régi és jelenkori történetekről,
- illetve arról, hogy melyik kérdést szokták idegenek feltenni leggyakrabban a klubon résztvevő tagoknak.

A beszélgetés jó hangulatban folyt.

Végül szó esett arról, hogy a klub következő alkalmait hogyan lehetne megszervezni, milyen programok legyenek. Sok ötlet érkezett, mint pl. kirándulás, külső helyszín felkeresése, koncertek, ismerkedés más tagokkal, kötetlen beszélgetések rendszeres szervezése. A jövőben a rehabilitációs képzésben résztvevő fiatal siketvakokat is szeretnénk meghívni.

Köszönjük a részvételt! A következő klubnapot várhatóan 1 hónap múlva rendezzük meg, de erről előzetesen értesítő levelet küldünk. Szeretettel hívunk, várunk arra is minden érintettet.

(A cikket írta: Nagy Marcell)

***

A kismamák barátnője: a dúlaság egy egyesületi tagunk szemszögéből

Gödér Dalma vagyok, 28 éves. Egyáltalán nem látok és kétoldali súlyos halláscsökkenésem van, ami hallókészülékkel jól korrigálható. A Siketva-

kok Országos Egyesülete tagja vagyok 4 éve, illetve tavaly októberben bekerültem az egyesület vezetőségébe is.

Idén márciusban elvégeztem egy 30 órás alap dúla-képzést. Saját szülés élményem nincs, és saját gyermekem egészségügyi okból nem is lehet a jövőben sem. Tervezem elvégezni az éves dúla-képzést, amely idén októberben indul, illetve a gyermekágyas dúla-tanfolyamot is. Szeretném tovább bővíteni, mélyíteni az ismereteimet, illetve tágítani a saját nézeteimet.”

A *doula* egy görög eredetű szó, szolgálót, támogatót, asszonytársat takar. Jelentése: kismamák édesanyja vagy barátnője. A dúla feladata az, hogy szeresse a kismamát úgy, ahogyan neki arra szüksége van. Ha kell, enni, inni ad, borogat, masszíroz, bátorít, ha kell, információkat szolgáltat az újdonsült szülőknek, képviseli a kismama érdekeit a szülőszobán, ha ő olyan kiszolgáltatva érzi magát, hogy erre képtelen. Léteznek „man”, vagyis férfi dúlák is, de viszonylag ritkák. A dúla orvosi képe-
sítéssel nem rendelkezik, tehát nem hoz döntéseket orvosi kérdésekben, például szükséges-e egy bizonyos beavatkozás vagy sem. Nem végezhet semmilyen invazív beavatkozást, például nem szűrhat vénát, nem eszközölhet vizsgálatot. A pontos feladata az, hogy a várandósság alatt, a felfogadás után, a kismama igényeihez mérten néhány találkozó keretében informálja, felkészítse őt a szülés menetére. Tájékoztadjon arról, hogy várhatóan mikor és hol fog történni a szülés, némileg ismerje meg a családi hátteret, beszélgessen a kismamával, és ha az illetőnek vannak a szüléssel, anyasággal kapcsolatos félelmei, akkor segítsen felszínre hozni és megoldani azokat, hiszen ezek a szülés során blokkokat okozhatnak. A szülés időtartama alatt legyen jelen az édesanya mellett a szülőszobán, ha arra igénye van az anyukának.

Sajnálatos módon sok kórházba nem engedik be a dúlákat, vagy adott esetben csak egy személyt engednek be az anyával, és választania kell, hogy például a férje vagy a dúla lehessen jelen. Ezekben az esetekben a dúla telefonon kommunikál a családdal a szülés megindulásakor és a vajúdás időtartama alatt, és a születés után beszél a kismamával. A kismama fordulhat a dúlához a várandóssággal kapcsolatos kérdésekkel a szülésig, illetve akár szoptatással, gyermekápolással kapcsolatos kérdésekkel a szülést követően. Amennyiben bármilyen kérdés merül fel, amelyben a dúla nem kompetens, túllépi az ő hatáskörét, a megfelelő szakemberhez, például nőgyógyászhoz, gyermekorvoshoz vagy szoptatási tanácsadóhoz irányítja a kismamát. Akár össze is kötheti vele, vagy csak javasolhatja, hogy keressen fel egyet. A dúla végig csak javasolhat, ha a kismamának szüksége van rá, de nem utasíthat. Például ha elakad a vajúdás, használhat szülési segédeszközöket, megfelelő illóolajokat, re-bozó kendőket, vagy javasolhatja, hogy az anyuka – ha úgy érzi, hogy tud – változtasson testhelyzetet, menjen mosdóba, mozogjon. Amennyi-

ben nincs ágyhoz kötve az állapota vagy a magzati szívhang folyamatos megfigyelése miatt, beszélje ki magából az érzéseit, ezek mind előremozdíthatják a szülés folyamatát, és esetlegesen csökkenthetik a beavatkozások szükségességét.

A dúla személye nem garancia arra, hogy egy édesanya elkerüljön bármilyen beavatkozást, nagyon sok mindentől függ, hogy mi történik a szülőszobán, mivel a szülés nagyon komplex, bonyolult, sok tényezővel rendelkező folyamat. A dúla az adott kismamára figyel, érzékeli az energiamezejét, ha kell, aktívan részt vesz, ha kell, a háttérben marad. Arra törekszik, hogy az adott helyzetből kihozza a legjobbat, és a kismamának a szülésével kapcsolatos saját megélése a helyzethez képest a legjobb legyen. Egy császármetszés is lehet egy kismamának csodálatos szülés élmény, ami katarzissal végződik, és egy teljesen élettani természetes szülést is élhet meg traumatikusan. Az fontos, hogy az illet az anyuka kidolgozza magából és megértse, hogy mi miért történt vele, s ezáltal el tudja fogadni.

Az adataimat elméletileg már felvitték a nyilvántartásba, de a magyar dúlakörhöz tartozó qr-kódos tagsági igazolvány kártya még nincs a kezemen, de az oklevelet már megkaptam.

Remélhetőleg mire a cikk megjelenik, már nálam lesz. A dulakereso.hu weboldalon megtalálhatók lesznek az adataim, amelyeket a felfogadni készülő kismamák a qr kód beszkenelésével tudnak elérni.

Ha bárkiben további kérdés merül fel, keressen a dali960422@gmail.com e-mail címen.

Ahogy nem vagyunk emberként sem egyformák, a dúlák sem egyformák, mindenkinek másra lehet szüksége, ahogy nem mindenkinek ugyanolyan pszichológus kell, vagy a szakemberek közül sem alkalmas mindegyik minden területre.

Fontos, hogy ha a kismama felfogad egy dúlát, meglegyen közöttük a bizalmi kapcsolat. Nem szégyen másik dúlát választani, ha nem jön létre közöttük a bizalom, mivel a bizalom hiánya nem teszi lehetővé azt, hogy a dúla valódi segítség tudjon lenni. Nekem meggyőződésem, hogy a szülés 80%-ban lelki, és csak 20%-ban testi folyamat. Ha engem választ valaki, annak nagyon fogok örülni, de nem elsősorban magamat szeretném reklámozni ezzel a cikkel, hanem a dúlaságot népszerűsíteni, szóval forduljatok hozzánk bizalommal!

(A cikket írta: Gődér Dalma)

***

TÁRSSZERVEZETEINK HÍREI

Megállapodás született az Európai Fogytékossági Kártya harmadik országok állampolgáira történő kiterjesztéséről

Az uniós intézmények március 4-én megállapodásra jutottak arról, hogy az EU-ban jogszerűen tartózkodó harmadik országbeli állampolgárok jogosultak az Európai Fogytékossági Kártya és az Európai Parkoló-kártya igénybevételére.

Technikai okokból a Fogytékossági Kártyára vonatkozó javaslatnak ezt a részét leválasztották az eredeti javaslatról, amelyről már február 8-án megállapodás született. Az Európai Unió intézményei közötti tárgyalások igen gyors fordulóját követően most már erről a második javaslatról is megállapodtak.

Ez utóbbi mindössze egy rövid szövegből áll, amely a korábban elfogadottak hatályát kiterjeszti a harmadik országok állampolgáira. Ebbe bele kell érteni a tagállamokban jogszerűen tartózkodó menedékkérőket, valamint a hontalan személyeket és személyes segítőiket, állampolgárságtól függetlenül. Az eredeti irányelvhez hasonlóan további részleteket tartalmaz az információnyújtásról, valamint az interszekcionalitásról.

A jogszabály tartalma végleges, de az EU Tanácsának még hivatalosan jóvá kell hagynia. Az Európai Parlament remélhetőleg áprilisi plenáris ülésén szavaz róla.

Forrás: Edf-feph.org

(angol nyelvről fordította: Taskovics Adél)

***

Megállapodás a mesterséges intelligenciáról szóló törvényről: részleges győzelem az akadálymentesítés terén

Az európai intézmények által az úgynevezett „mesterséges intelligenciáról szóló törvényről” kötött megállapodás tartalmaz néhány kifejezetten értékes rendelkezést. Még akkor is, ha nem éri el azt az „arany-szabályt”, amelyet más civil szervezetekkel egyetemben az Európai Fogytékosságügyi Fórum (EDF) is remélt.

Csatlakoznak más civil szervezetek előzetes elemzéséhez. Ennek értelmében a törvény nem megy elég messzire az emberi jogok teljes körű védelme érdekében. Megjegyzik, hogy részleges győzelmet arattak a fogytékossággal élők hozzáférhetősége tekintetében. A magas kockázatú mesterséges intelligencia rendszereknek ugyanis meg kell felelniük a

hozzáférhetőségi követelményeknek. Ez egy fontos kiegészítés, és üdvözlük, hogy bekerült a végleges megállapodásba.

Az Európai Fogycsökkentésközvetítő Fórum a jövőben támogató anyagokat dolgoz ki, hogy útmutatást adjon tagszervezeteinek a mesterséges intelligenciáról szóló törvény végrehajtásához.

Yannis Vardakastanis, az EDF elnöke elmondta:

„A mesterséges intelligencia jelentős kockázatokat jelenthet a fogyatékosokkal élők és más marginalizált csoportok számára, ha nem szabályozzák megfelelően. A mesterséges intelligenciáról szóló törvény foglalkozik az emberi jogokkal, de nem olyan átfogóan, mint reméltük – most felszólítjuk az Európai Uniót, hogy a jövőbeli kezdeményezésekkel pótolja ezt a hiányosságot”.

Forrás: Edf-feph.org

(Angol nyelvről fordította: Taskovics Adél)

***

9 szervezet az Esélyegyenlőségi Unió előtérbe helyezéséért

9 egyenlőségi és diszkriminációellenes szervezet az egyenlőséggel, a rasszizmus elleni küzdelemmel és az alapvető jogokkal kapcsolatos konkrét fellépésre szólítja fel az EU-t a következő mandátuma során. Erre irányuló szándékukat egy közös nyilatkozatban fogalmazták meg.

A 9 szervezet az

- Európai Fogycsökkentésközvetítő Fórum (EDF),
  - ILGA-Europe,
  - AGE Platform Europe,
  - Európai Rasszizmusellenes Hálózat,
  - ERGO hálózat,
  - OII Europe,
  - IGLYO,
  - EL*C,
  - TGEU – Transznemű Európa
- Vegyük tudomásul az emberi jogok és a kisebbségi csoportok elleni növekvő egyenlőtlenséget és ennek visszahatását. Javasoljanak konkrét intézkedéseket a jelenlegi mandátum munkájára alapozva.

- Egy olyan uniós biztos kinevezése, akinek erős mandátuma van az egyenlőség és az alapvető jogok területén.
- Az Európai Bizottság egyenlőséggel, megkülönböztetésmentességgel és rasszizmus elleni küzdelemmel foglalkozó szolgálatainak megerősítése. Ennek jó eszköze lehet az Egyenlőség és Alapvető Jogok Főigazgatóságának létrehozása.
- Az egyenlőségi keretrendszer 2025 utáni időszakra vonatkozó valamennyi stratégia felülvizsgálata és bevezetése. Ezek általános érvényesítésének biztosítása valamennyi szakpolitikai területen.
- Biztosítani kell, hogy az Egyenlőségi munkacsoport erős mandátummal rendelkezzen és átláthatóan működjön. Munkáját végezze az európai esélyegyenlőségi hálózatokkal szorosan konzultálva és együttműködve.
- Évente rendezzenek „Egyenlőségi Fórumot” a politikai döntéshozók, a civil társadalom és más érdekelt szereplők részvételével. Ennek az legyen a célja, hogy értékeljék és fejlesszék az Egyenlőség Uniójának megvalósítására irányuló kezdeményezéseket. A fórumnak különösen az interszekcionális egyenlőségre kell összpontosítania.
- Létre kell hozni az EU Tanácsának egyenlőséggel foglalkozó formációját.
- Biztosítani kell, hogy a következő uniós költségvetés megfelelően finanszírozza az egyenlőség, a megkülönböztetésmentesség és a rasszizmus elleni küzdelem terén tevékenykedő civil társadalmi szervezeteket.
- Biztosítani kell, hogy az EU külső fellépéseiben, a nemzetközi együttműködésben és a humanitárius tevékenységben is foglalkozzanak a megkülönböztetéssel.

A nyilatkozat megfogalmazói kérik, hogy az egyenlőséggel és a diszkrimináció elleni küzdelemmel foglalkozó szervezeteket érdemben is vonják be az Európai Unió munkájába. Ezen túlmenően követelik, hogy az uniós intézmények személyzete tükrözze az európai népesség sokszínűségét. Ezen felül az érintett dolgozók kapjanak képzést az egyenlőség és a megkülönböztetésmentesség kérdéseiről.

A közös nyilatkozat a következő megállapítással zárul:

„Az Európai Unió csak közös munkával válhat valóban az egyenlőség Uniójává, amely tükrözi az „Együtt a sokféleségben” mottóját.”

*Forrás: az EDF által e-mailben küldött tájékoztató.
(Angol nyelvről fordította: Taskovics Adél)*

***

HÍR, ÉRDEKESSÉG

Április 7-től kalauz nélkül közlekednek az S76-os vonatok Pilisvörösvár és Rákos között

A MÁV-START Pilisvörösvár és Rákos között közlekedő S76-os vonatai jegyvizsgáló nélkül közlekednek április 7-től. A két hónaposra tervezett tesztelési, majd pedig értékelési folyamatot követően várhatóan számos elővárosi és vidéki vonalra is kiterjesztik a kalauz nélküli közlekedést.

A március 1-jén bevezetett új tarifa- és kedvezményrendszer jelentősen egyszerűsítette a jegyváltást és az utazást. Így már nem szükséges az állandó jegyvizsgálói jelenlét a vonatokon.

Elsőként a Pilisvörösvár és Rákos között közlekedő S76-os járatokon próbálják ki, hogy az utasok és az eddiginél több feladatot ellátó mozdonyvezetők szempontjából mivel jár a – Nyugat-Európában és néhány térségbeli országban már megszokott – korszerűsítés. A vasúttársaság a mostani tapasztalatok alapján dönt a kiterjesztésről, amennyiben szükséges, előtte finomhangolást is végez.

A kiindulási állomásról, illetve minden nagyobb forgalmú állomásról történő indulást követően felhívják az utasok figyelmét arra, hogy az adott vonat kalauz nélkül közlekedik. Ezzel együtt figyelmeztetnek arra is: vészhelyzet esetén használják az ajtók mellett elhelyezett vészívót. A fedélzeten történő rendkívüli helyzet esetén a vészívó segítségével vehetik fel a kapcsolatot a mozdonyvezetővel, aki azonnal intézkedik.

Az utazást kizárólag érvényes menetjeggyel vagy bérlettel lehet megkezdeni. Szűrőpróbaszerű jegyellenőrzések továbbra is lesznek a vonatokon. Amennyiben az utas a menetjegyellenőrzés során nem tudja felmutatni érvényes menetjegyét, bérletét vagy kedvezményes díjtermék használatakor az arra jogosító okmányát, a jegyellenőr pótdíjat számol fel az utasnak. Pilisvörösvár és Rákos között az állomásokon, megállóhelyeken pénztár vagy jegykiadó automata áll rendelkezésre.

A vasúttársaság a pilot időszak első hónapjában, a május 5-ig tartó átmeneti türelmi időszakban a menetjegy, bérlet vagy érvényes utazásra jogosító okmány nélkül felszálló utasok számára 2600 forintos pótdíjat számol fel a menetjegy árán kívül. Mindezt akkor, ha a felszállás helyén volt jegyvásárlási lehetőség. Május 6-tól viszont 25 ezer forintos pótdíjat kell fizetni a jegy árán felül.

Kalauz nélküli közlekedés esetén, ha az utasnak igazolásra van szüksége, azt az ügyfélszolgálatától igényelheti.

A mozdonyvezetők az eddigi feladataikon kívül ellátják az élőszavas utastájékoztatót. Ezt a motorvonat hangosbemondó berendezésén keresztül teszik, amikor automatikus információközlésre nincs mód. Indulás

előtt a visszapillantó tükrök, illetve a kamerarendszer segítségével ellenőrzik az utasok biztonságos fel- és leszállását. A fogyatékossgal élő vagy mozgásukban korlátozott utasok be- vagy leszállítását segítik a kerekesszék-emelő berendezés kezelésével. A mozdonyvezető hatáskörébe tartozik a biztonságos közlekedés egyes feltételeinek ellenőrzése, gondoljunk itt pl. a megfelelő ajtóműködésre. Az utastér szemrevételezéssel történő átnézése is az ő feladata. Épp így egyes utazási komforttényezők (pl. beltéri hőmérséklet) ellenőrzése is rá vár. Rendkívüli helyzetben, például baleset vagy műszaki hiba okozta fennakadás esetén a vasúttársaság átmenetileg jegyvizsgálói jelenléttel közlekedtetheti az érintett vonatokat.

Arra kéri az utasokat, hogy az ügyfélszolgálatnak írják meg tapasztalataikat, észrevételeiket a kalauz nélküli utazásról.

A leveleket az alábbi e-mail címre várják:

eszrevetel@mav-start.hu

Forrás: mavcsoport.hu

***

Világrekorder lett Erdély holt tengere: a Medve-tó

Az erdélyi Maros megyében található Medve-tó 502 méteres, tengerszint feletti magasságban fekszik. Szováta fürdőváros területén található. Ez a sós vizű tó a világ legnagyobb heliotermikus tava.

2019-ben felkerült a Miami-ban székelő Világrekordok Akadémiájának listájára. Ez a szervezet megvizsgálja és jóváhagyja a különböző rekordokat.

A szováta Medve-tó alapfelülete 40 ezer négyzetméter. Átmérője 1 180 méter, legmélyebb pontja eléri a 18 métert. Vizéből egy liternyi 250 gramm sót tartalmaz.

Ez Európa egyedüli heliotermikus tava, ami a sós és édesvíz keverékére utal. Ennek köszönhetően a víz hőmérséklete nyáron megközelítheti akár a 40 Celsius fokos hőmérsékletet is. Igaz, ez a tény a 1,5 méteres vízfelszínre érvényes.

Vize gyógyhatásáról is híres. Enyhíti a reumás panaszokat, javítja a vérerek működését. Az iszapnak is számos pozitív hatása van, de a meddőségben szenvedő nőknek is hasznára lehet.

Azért, hogy ne boruljon fel a tó heliotermikus hatása, 10 óra előtt, és 18 óra után tilos benne a fürdőzés. Napközben is, 13 és 15 óra között szünetel a lubickolás. A szakemberek szerint felnőtteknek elegendő itt a 20-30 perces fürdési idő, a gyerekeknek pedig 10-15 perc.

Nevét onnan kapta, hogy felülről nézve egy kiterített medvebundára hasonlít a tó körvonala.

„A mai tó területe a Pálné gödre néven volt ismeretes, ahol feltehetően már több ízben is kialakulhattak sóstavak. A Medve-tó elődje a Fehér-tó volt, melynek gátja az 1850-es években beszakadt.

Egy felhőszakadás, a tó helyén található kaszáló beszakadása, és az így kialakult vízelnyelő elzáródása indította el keletkezésének folyamatát.

A kaszáló beszakadását előidéző sómozgások már 1860-ban elkezdődtek. A Medve-tó a maihoz hasonló formáját 6 év alatt, azaz 1875 és 1881 között nyerte el. Több év kellett, mivel a tómedence beszakadása is több részben történt és a beömlő patakok sem töltötték fel azonnal a mélyedést” – olvasható a medveto.ro portálon.

Forrás: filantropikum.com

***

A kék szeműeknek van egy superképessége

Ritka, szép, és még egy titkos küldetésen is bevethető, ha leszáll az éj.

Mi az, ami elsőre magával ragad és lenyűgöz egy másik emberen?

A szeme! Ennek színe pedig a genetikától függ, őseink szemszíne határozza meg, hogy a mi íriszünkben milyen típusú és mennyiségű pigment van.

A szint eldöntő gének igen sokfélék. Az, hogy a mi szemünk milyen színű, akár gyökeresen is eltérhet rokonaink szemszínétől. Állítólag minden kék szemű ember egy európai őstől származik: egy 6–10 ezer évvel ezelőtt, genetikai mutációval született babától.

A Koppenhágai Egyetem kutatói szerint ez a helyzet.

A tudósok szerint ő volt az első kék szemű ember. Mindenki, akinek ma kék szeme van, az ő (nagyon) távoli rokona.

Eredetileg mindannyiunknak barna szeme volt — mondta Hans Eiberg, az egyetem Sejt- és Molekuláris Orvostudományi Tanszékének docense. Az újszülötteknek szinte mindig kék szeme van, mert még nincs elég melanin a szervezetükben, hogy sötétebb legyen a szemük. Kétéves korig azonban általában mindenki rátalál a saját örök szemszínére.

A barna szeműeknél az íriszben meglehetősen sok a pigment, ez a leggyakoribb szemszín a világon. A kék szeműek szivárványhártyájában kevesebb a melanin, ezért világosabb a szemük, és a planéta lakosságának csak egyharmada kék szemű.

Egy 20 évvel ezelőtti kutatás szerint azonban a kék szeműek kihalóban lévő faj, egyre kevesebben vannak, pedig nekik még egy Superman-képességük is van!

A BioRxiv tudományos folyóiratban közzétett tanulmány szerint az írisz színe hatással van a gyenge fényviszonyok közötti látás élességére. A kutatók azt találták, hogy a kék szeműek szignifikánsan nagyobb látóképességgel rendelkeznek, mint a barna szeműek, ha rosszak a látási viszonyok, és van egy kis idő az ehhez való alkalmazkodáshoz.

Ez az előny jobb éjszakai vadászokká tehetette őket, és hozzájárulhatott a kék szemszín fennmaradásához.

Igaz, ez még csak egy előzetes tanulmány. Ha megerősítik az eredményeket, táncolhatnak a sötétben a kék szeműek, a szegény barnák meg majd nekimennek mindennek.

Forrás: Index.hu

***

Kiderült a meztelen igazság arról, mióta hord ruhát az ember

Habár ismerünk talpig fess állatokat, például a hősködő csizmás kandúrt, az élővilágban csak az ember kénytelen ruházkodni, ha nem akar fázni.

Az emlősök között kifejezetten ritka a csupaszság, szemérmetlen meztelenségünk okait pedig máig viták övezik. Számos hipotézisről tudunk, olvashattunk. Talán a legmeggyőzőbbnek a szavannateória tűnik. Eszerint hárommillió évvel ezelőtt egy hidegebb és szárazabb periódus köszöntött az afrikai őshazára, ami miatt az őserdős területek egyre inkább ligetekkel tarkított füves szavannákká ritkultak. Az erdős élőhelyeket kedvelő emberszabásúaknak pedig fel kellett adniuk addigi életformájukat. Egyre többet kellett veszélyes, nyílt területeken mozogniuk, sőt futniuk. A két lábra állást is részben a futáskényszernek tudják be.

A nagy lőtás-futásban pedig könnyen túl lehetett hevülni. Azok éltek túl a stresszesebbé váló mindennapokat, akik képesek voltak hevesen iz-zadni. A szőrzet azonban gátolta a hőleadást.

Amikor egy-két millió éven keresztül egy vízzel körülvett szigeten élt távoli őseink egy domináns csoportja, a tengerparti és vízi élethez felesleges volt a szőr. De nem csak csupaszságunk ered ebből az időből. Ekkor alakulhattak ki olyan tulajdonságaink is, mint hogy máig szeretjük a vizet, lefelé néz az orrnyílásunk, sós a könnyünk, és könnyedén tudjuk szabályozni a légzésünket.

Meztelenségünk magyarázata lehetett az is, hogy meg kellett szabadulnunk a veszélyesen elszaporodó, szőrzetben élő vérszívó parazitáktól (például kullancsoktól).

Egy másik hipotézis a tűzhasználathoz köti a szőrzet eltűnését. Ennek melege ugyanis okafogyottá tette a szőrbunda viselését.

Bármi is volt a meztelen igazság, őseinknek mindenképpen fel kellett öltözniük. A kérdés csak az: mióta ruházkodik az ember.

A legrégebbi ismert ruhadarab egy V nyakú vászoning. Ezt Flinders Petrie egyiptológus fedezte fel 1913-ban, az ókori egyiptomi Tarkhan temetőben.

Tehát több mint ötezer évvel ezelőtt már biztosan viseltek ruhát. Gyanítható azonban, hogy nem meztelen emberek alapították körülbelül 9 ezer évvel ezelőtt az első településeket. A bőrből, gyapjúból vagy növényi szálakból, például lenből készült darabok mindegyike jó eséllyel rég lebomlott már. Ezért kicsi a valószínűsége, hogy előkerülhetnek. A Tarkhan-ruha is csak azért maradt fenn, mert rendkívül száraz környezetben hevert.

Egész ruhadarabokat ugyan nem, de növényi szálakból szőtt textildarabkákat találtak korábbról is. Például a történelem egyik legelső településén, a törökországi Çatalhöyükben. Ez egyértelműen arra utal, hogy nem Ádám/Éva kosztümben szervezték meg az első városi közösségeket az újkőkorbán, körülbelül 8500 évvel ezelőtt. Azaz már bizonyíthatóan ruházkodtak a növénytermesztésbe kezdő, gabona alapú életmódra váltó, letelepedett emberek. De mi van a vadászó-gyűjtögető kőkorszaki ősökkel?

A grúziai Dzudzuana-barlangban talált lenszálak azt sugallják, hogy már 30 ezer évvel ezelőtt textilt öltöttek magukra arrafelé. A szálak egy részét (szövés előtt) megcsavarták, és természetes pigmentekkel festették. Ami azért érdekes, mert – ezek szerint – nemcsak szükségszerű praktikusként gondoltak rájuk, hanem egyedi ruházattal fejezték ki egyéniségüket is.

De még itt sem állhatunk meg. A ruhahasználat kezdetének legelfogadottabb bizonyítékát a tetvek szállították. Kétféle tetű ragaszkodik mindhalálig az emberhez: a fejtetű és a ruhatetű. Utóbbi a fejtetű közeli rokona. Mindegyikük szárnyatlan, vérszívó rovar. Egész életüket az emberi testen és a ruházatban töltik. Annyira kötődnek hozzánk, hogy az emberi testen kívül 24 órán belül elpusztulnak. A tudósok ezért releváns indikátornak tekintik a ruhatetűt, és erős korrelációt feltételeznek az első felbukkanása és a ruházkodás kezdete között.

Valamikor 83–170 ezer évvel ezelőtt válhatott le a fejlődési vonala a fejtetűről, és specializálódott emberi öltözetre a ruhatetű. Így a ruházat eredetét is ekkorra teszik. Azaz már ruházatban hagyhatta el Afrikát, és hódította meg a kontinenseket a Homo sapiens. A hűvösebb északi tájakon nem is lehet túlélni másként.

Legkorábban tehát 170 ezer évvel ezelőtt öltözhettünk fel, de az északra élő rokonaink, a Neander-völgyiek sokkal korábban.

Forrás: msn.com

Az első világháborús kutya, aki 17 csatát járt meg, és kitüntetések is szerzett

A hadtörténelemben a bátorságról és hősiességről szóló történetek gyakran emberi katonák körül forognak. Létezik azonban egy egyedülálló, faji határokon átívelő eset.

1917-ben, az amerikai hadsereg 102. gyalogezredének, a 26. jenkai hadosztálynak a gyakorlóterén egy kóbor kutya tévedt be a táborba.

J. Robert Conroy közlegény a szárnyai alá vette a kölyköt, és „Stubby”-nak nevezte el. A háziállatok tilto rendelkezések ellenére a négy lábú a hadosztály szeretett kabalája lett, aki megnyerte a katonák szívét. Amikor a hadosztály Európába indult, Conroy felcsempészte Stubbyt az SS Minnesota nevű szállítóhajó fedélzetére. A kutya különleges parancsot kapott, amely szerint ő lett a hadosztály kabalája.

Szerepe kabalából felbecsülhetetlen értékű bajtársává vált. Hihetetlen képességet fejlesztett ki az ellenséges gáztámadások észlelésére. Számátlan életet mentett meg azzal, hogy figyelmeztette a katonákat a közelgő veszélyre. Éles érzékei segítettek a sebesült katonák felkutatásában és egy német kém elfogásában is, amiért őrmesteri rangra léptették elő. Ez volt az első ilyen esemény az amerikai fegyveres erőknél egy kutya számára — írja a Connecticut History.

Stubby bátorságát a Seicheprey-i csata során tették próbára, ahol repeszszérüléseket szenvedett. Sebesülése ellenére a Vöröskereszt lábadozó kórházában továbbra is feldobta a hangulatot.

Szolgálati ideje alatt 17 csatában vett részt, köztük Château-Thierry visszafoglalásában. Bátorsága és elkötelezettsége mind a katonák, mind a civilek csodálatát kivívta. Hazatérve nemzeti hősként ünnepelték. Parádékat vezetett a csapatok élén. Meglátogatta Woodrow Wilson, Warren Harding és Calvin Coolidge elnököket. A Georgetown Egyetem kedvelt kabalája lett. Stubby öröksége örökre megmaradt. Továbbra is inspirál, olyan kitüntetésekkel, mint a Kansas Cityben található I. világháborús emlékművön elhelyezett téglák. Ezen felül a gyermekirodalomban is szerepel. Stubby a bátorság és az áldozatvállalás szimbóluma marad. Örökre beírta magát a történelembé, mint a „harcos kutya nagyapja.”

Forrás: hellomagyar.hu

***

Egy évig élt egy lakatlan szigeten hat tinédzser

A gyerekek kókuszt, gázégőt és banánt csomagoltak maguknak az útra. Film is készült a hajótörött fiúk történetéből.

A hihetetlen, de mégis igaz sztori 1965-ben játszódik, Sione, Stephen, Kolo, David, Luke és Mano főszereplésével. A fiatalok egy katolikus, bentlakásos gimnázium tanulói a Tongai Királyság fővárosában, Nuku'alofában. Kitalálják, hogy elkötik az általuk nem igazán kedvelt öreg halász, Taniela Uhila aprócska halászhajóját. A tervük az, hogy az otthonuktól 500 kilométerre fekvő Fidzsi-szigeteken kötnek ki, de akár Új-Zélandig is hajlandóak elvitorlázni. Az útra kétzsáknyi banánt, néhány kókuszdiót és egy gázégőt csomagolnak.

Térkép és iránytű nélkül vágnak neki az útnak. Ám olyannyira biztosak magukban, hogy nem sokkal az elindulás után elalszanak. Az éjszaka közepén egy hatalmas viharra ébrednek. A vad hullámok darabokra szakítják a vitorlát, letörik a kormánylapátot, és szinte használhatatlanná teszik a hajót. Ezután napokig hanykolódnak a nyílt vízen élelem és folyadék nélkül. A kivájt kókuszdiók belsejében tudnak csak esővizet gyűjteni, ami épp arra elég, hogy ne száradjanak ki.

Nyolcnapnyi éhezés és szomjazás után a kamaszok egy kis szigetet pillantanak meg a horizonton. A szárazföld körvonalai az Ata nevű lakatlan szigetet rajzolják ki. A partraszállásért komoly árat fizetnek.

A szigetet körbeölelő sziklák ripityára törik a már eleve sérült vitorlást.

Partra szállás után sem embert sem vizet nem találnak. Az első és legfontosabb feladatuk az lesz, hogy élelmet szerezzenek. Kezdetben madarakat fognak, amiknek a vérével oltják a szomjukat, aztán egyre tudatosabb módszerekkel küzdenek a túlélésért. Mivel az Ata körülbelül száz évvel az érkezésük előtt még lakott volt, az ott élők számos hasznos dolgot hagytak hátra. Ezeket a fiúk felhasználhatják az életben maradáshoz. Többek között túlszaporodott tyúkokat és késeket is találnak. Csirkéből olyan sok van a szigeten, hogy a kamaszok egy profi csirkeudvart hoznak létre pontos feladatbeosztással. Pálmalevelekből építenek kunyhókat, és nehezen, de sikerül tüzet csiholniuk. Elmondásuk szerint arra mindig gondosan figyeltek, hogy sose aludjon el a tűz. Igyekeztek mindannyian egyformán kivenni a részüket a munkából.

Amikor egyikük egy vadászat során megsérült, felváltva ápolták. Felépülésének idejére igazságosan osztották szét a feladatait egymás között.

Egy ideig próbálkoztak azzal, hogy tutajt építenek, de minden alkalommal kudarcba fulladt a tervük. Ezért körülbelül fél év reménykedés után beletörődtek a sorsukba. Edzőtermet, súlyzókat és sportpályát létesítettek. Még hangszereket is készítettek a saját szórakoztatásukra. Míg nem egy nap, 1966 szeptemberében ki nem nézte magának az Ataszigetet Peter Warner kapitány.

A gazdag felfedező arra volt kíváncsi, mi történt a területtel, miután elhagyták az őslakosok. Közelebb érve azonban meglátta a tüzet és a parton kiabáló gyerekeket. Néhányuk azonnal a vízbe ugrott, és a hajóhoz úszott. A kapitányt teljesen elvarázsolta a szökött fiúk története. Jelezte rádióján, hogy megtalálta a több, mint egy éve elveszett tinéd-zsereket, akik akkor mindössze 15 és 17 év közöttiek voltak.

A hajótörötteket hatalmas üdvrivalgás fogadta, na meg persze a rendőrség. A halász vitorlásának az ellopása miatt ugyanis elfogatóparancsot adtak ki ellenük. Warner természetesen azonnal rendezte a fiúk pénzbírságát, és maga mellé fogadta őket a hajóra. Az üzletember a lenyűgöző történetből még filmet is készített, ahol a fiúk saját maguk mutatták be, hogyan élték túl azt a 15 hónapot.

Forrás: femina.hu/terasz

***

Napi tízezer liter ivóvizet adnak a sivatagban a ködfogók

Ötszáz családot lát el tiszta vízzel egy pofonegyszerű megoldás, aminek a működtetéséhez még csak energia sem kell.

A világ egyik legszárazabb helyén, a perui Atacama-sivatagban állították fel ezeket a ködfogókat helyi családok számára, hogy ivóvízhez juthassanak. Peruban a lakosság mintegy negyven százaléka nem jut megfelelő mennyiségű és minőségű ivóvízhez. Még a fővárosban, Limában is minden ötödik családot, azaz közel kétmillió embert érint a probléma.

A tartálykocsikkal szállított víz drága, nem mindig biztonságos, és eléggé környezetszennyező is.

Ezért a helyiek nyitottak voltak a holland nonprofit-szervezet, a Creating Water Foundation kezdeményezésére. Hamarosan 60 ködhálót állítottak fel, amelyek mintegy tízezer liter ivóvizet állítanak elő naponta. Ez a mennyiség nagyjából 500 család számára elég, és segít a helyi élelmiszer-termesztésben is.

A háló a szinte állandó szélnek és ködnek köszönhetően működik ilyen jól. A hatékonysághoz a magas páratartalom mellett fontos a szél ereje és iránya, és persze a háló anyaga is.

A polipropilén hálók előbb apró cseppekbe gyűjtik a vizet, majd csöveken keresztül tartályokba vezetik azt. Lényegében úgy működik az egész, mint egy hatalmas eresz. A vizet a hegytetőn kihelyezett hálók fogják be, majd a völgyben lévő tárolókba csorog.

Az örület az egészben az egyszerűsége: semmilyen különösebb technológiát nem igényel, maga a folyamat pedig bármiféle energia használata nélkül működik.

Ködfogó hálókat Európában is fejlesztenek. Az ETH Zürich és a Max Planck Intézet kutatói egy olyan változatot dolgoztak ki, ami hatékonyan fertőtleníti a kicsapódó vizet. A háló elkészítéséhez használt anyagok fertőtlenítik, és teszik azonnali fogyasztásra alkalmassá.

Forrás: player.hu

***

8 ma is használt indián találmány

Számos, ma is használt tárgy származik az indiánoktól, melyek eredetét a legtöbben nem is sejtik.

1492-ben az első európaiak kikötöttek az amerikai kontinens partjainál. A titokzatos tájon túl az ott élő őslakosok, az indiánok hihetetlenül fejlett kultúrájával, életvitelével, eszközeivel is hamar szembesülhettek. Az indián törzsek számos találmánya messze megelőzte koruk Európáját. Kolumbusz előtt feltalálták a fecskendőt, ismerték a fogamzásgátlót és a fájdalomcsillapítót is. Találmányaik sora természetesen nem ér itt véget.

Amikor a ma embere kezébe vesz egy cumisüveget, vagy áthalad a Lánchídon, valószínűleg nem az indiánok jutnak eszébe. Pedig ezek is a következő találmányok sorát gyarapítják, melyek különböző indián népek, navahók, inuitok, irokézek, illetve mohikánok leleményességét di-csériki.

- A navahók sokkal azelőtt szedték a hormonális hatásánál fogva fogamzásgátló gyöngykölest, mint hogy a gyógyszerésztudomány feltalálta volna ezeket a pirulákat.
- A mai síszemüveg elődje a sarkvidéki inuitok találmánya volt: fából, csontból, agancsból és bőrből készült a hóról visszaverődő fény ellen.
- Az amerikai őslakos indiánok úttörők voltak a fájdalomcsillapításban is: gyógyszerüket a csattanómaszlag gyökeréből készítették, illetve fekete fűzből. Utóbbi szalicint tartalmazott, ami a mai aszpirin fontos hatóanyaga.
- Szinte hihetetlen, de az amerikai őslakos indiánok a fecskendő használatában is lekörözték Európát: állati hólyagból és madárcsőr-ből készítették ősi injekciós tűiket.
- A mai függőhidak, mint az amerikai Golden Gate híd vagy a budapesti Széchenyi lánchíd, az inkák találmányának, a kötélhídnak az utódai.
- A cumisüvegek az irokéz indiánoktól származnak: ők szárított medvebélből és madártollból készítették az eredeti verziót.

- Észak-Amerika több őslakos indián törzsében, például a mohikánoknál is használatos volt a mai szájvíz őse: az alaszakai aranyfonál nevű növényből készítették.
- A függőágy az észak-amerikai őslakos indiánok találmánya: állítólag maga Kolumbusz is megirigyelte tőlük a kényelmes, két fa közé függesztett pihenőalkalmatosságot. A tengerészek követték a mintát, és egy-kettőre elterjesztették a világban.

Forrás: femina.hu/terasz

***

Hatalmas sárkányt formáz madártávlatból az európai folyó

Photoshopot, manipulációt kiált az internet népe, akármikor feltűnik a fotó a portugál Blue Dragon Riverről. Pedig a különleges forma valódi, a természet alkotta – igaz, csak madártávlatból láthatjuk, ha éppen Algar-ve fölött járunk repülővel.

A Serra do Caldeirão hegységből ered és a Guadiana mellékfolyója a légifotókon mitikus hüllőt ábrázoló víztömeg. Gyakorlatilag a vízduz-zasztógát gyűjtőmedencéjének egy részletéről beszélünk. Eredetileg az Odelite nevet viseli. A „kék sárkány folyó” becenevet a kínai utazók ragasztották rá. Egyszerűen extázisba estek, amikor meglátták az első légi felvételt a portugál folyóról; – nem csoda, hiszen a kínai folklór egyik legfontosabb természetfeletti lény a sárkány! Míg nálunk, Európában (persze Süssüt kivéve☺) az alak inkább negatív jelentéssel bír, addig Kínában a teremtő energia, a bölcsesség, a tudás megtestesítője.

Egy turista Amsterdamból repült Marrakechbe. Kifelé bámulva meglátta a folyót, melynek értelmezése több egy kis asszociációnál. A kép eljutott Kínáig és náluk óriási népszerűsége tett szert.

Algarve tartomány partjai, kedves kikötői szuper célpontnak számítanak az év minden szakaszában. Bár az óceán még nyáron is hűvös, a nap-sütéses órák száma nagyon magas és már akár februárban-márciusban is napozhatunk a selymes portugál homokban, ahol narancsligetek illatát viszi a szél.

Forrás: foldjaro.hu

***

40 millió ember él Kína hihetetlen gödörlakásaiban

Nem csak az ősember élt barlangokban. Akad a nagyvilágban számos olyan hely, ahol most is hasonló gödrökben laknak emberek.

A Kína északi részén található Lősz-fennsíkon például 4000 éve ismertek a barlangházak vagy yaodongok, amelyek ma is milliók otthonát jelentik.

A lakások némelyike a löszfalba vájt, másokat viszont egyedi módszerrel készítettek. Függetlenül ástak ki egy süllyesztett udvart, onnan pedig vízszintesen vájták tovább a helyiségeket.

Utóbbi a legszokatlanabb barlanglakás az egész világon, csupán néhány helyen bukkanhatunk hasonlóra. Példaként Tunéziában a Matmama gödörházakat említhetjük.

A Lősz-fennsík a Wei folyó völgye körül alapvető jelentőséggel bírt a kínai történelemben. Úgy is mondhatjuk: a civilizáció egyik első bölcsője volt. A fennsík a nagyon finom szemcséjű talaj lerakódásával keletkezett, amit a szélviharok hordtak oda több millió év alatt. Ennek eredményeként az itteni talaj kiváló, agyagos, jó termőképességű. Könnyen termeszthetők rajta növények és ásni is gond nélkül lehet benne.

Az első yaodong a Xia dinasztia alatt épült valamikor 4000 éve. Népszerűvé válni azonban csak i.e. 206-tól kezdtek az effajta otthonok.

Napjainkban a becslések szerint mintegy 40 millió ember él ilyen lakásokban.

A yangdongok legelterjedtebb típusát a fennsík oldalaiba és lankáiba vájták. Ezeket a löszplató szélein keressük. A fennsík belsejében, ahol nincsenek domboldalak és szakadékok, sajátos módszerrel alakították ki a házi barlangokat. Ástak egy négyzetes gödröt, majd abból vízszintesen vájták a lakásokat a 4 oldalba. A bejárat itt gyakran egy földalatti folyosóról vagy rámpáról nyílik.

A yaodongban jellemzően hosszú, boltíves szobát találunk, félköríves bejárattal, amit faajtó vagy paplan fed. A jobb barlangok kinyúlnak a hegyből és a falazatuk téglával megerősített. Gyakran több házat építenek egymás mellé vagy egymásra. Összekötik őket, hogy alkalmasak legyenek egy nagycsalád számára.

Ezek a barlanglakások nagyon kellemes életet biztosítanak, nyáron hűvösek, télen melegek.

Amióta a modern élet kényelmi szolgáltatásai is megjelentek: a folyóvíz vagy áram, egy egyszerű 3 szobás házi barlang, hozzá tartozó fürdőszobával akár 15 millió Ft-ért is gazdát cserélhet a piacon.

Egy egyszobás barlang bérlete folyóvíz nélkül nagyjából 10 ezer Ft-ba kerül.

(Forrás: természeti.hu)

Elyelte a tenger a francia várost: a gátlástalan királynő okozta a bajt

Atlantisz legendáját mindenki ismeri. Van, aki úgy, mint a városét, amelyet bűnei miatt az istenek vetettek a mélybe. Más úgy, mint Platón példabeszédét az ideális politikai és társadalmi berendezkedésről. Azt már sokkal kevesebben tudják, hogy a franciáknak, illetve a bretonoknak is megvan a „saját Atlantiszuk”. A legendának többféle változata is létezik, ám a főbb motívumokban azonosak.

Az mindegyik történetváltozatban közös, hogy létezett egy Ys nevezetű város, amelyet a tengertől egy hatalmas gát védett. A gáton volt egy kapu, melyet apály idején ki lehetett nyitni. Ám a dagály érkezése előtt vissza kellett zárni, hogy a várost ne öntse el a tenger. Így nem csoda, hogy a fontos kulcsot maga az uralkodó, Gradlon király őrizte. Az emberek boldogan éltek a városban. A birodalom olyan gazdag és fejlett volt, hogy Gradlon palotáját például márványból, cédrusfából és aranyból építették. Egyes változatok szerint Yst a király kedves lányának, Dahutnak építtette. A király vallásos és jámbor életet élt, ellentétben gyermekével.

Dahut néhol mint lázadó és eltévelyedett gyermek, néhol mint bűnös nőszemély, sőt, gonosz varázslónő jelenik meg. Az mindenesetre bizonyos, hogy ő volt a felelős a város pusztulásáért.

A legtöbb változatban azért lopta el alvó apjától a palota kulcsát, hogy egyik szeretőjét beengedje. Részezségében véletlenül nem a palotát, hanem a gát kapuját nyitotta meg, beengedve az özönvizet. A legsötétebb legenda szerint a királynő minden éjjel másik szeretőt invitált az ágyába. Miután kiszórakozta magát, a férfiakat megölte, és holttestüket a várost körülvevő tengerbe hajította. Oly sok emberrel végzett így, hogy felkeltette magának a sátánnak is a figyelmét. Egy éjszaka a bukott angyal egy vörös lovag képében elcsábította Dahutot. Rávette, hogy szerezze meg neki a város kulcsát. Ebben a változatban maga a sátán árasztja el a várost.

Az is közös pont mindegyik történetben, hogy csak Gradlon élte túl a tragédiát. Ahogy a víz egyre magasabbra emelkedett a városban, felébredt mély álmából a király, és leányával lóra pattanva menekülni kezdett. Ahogy elhagyták Yst, az uralkodó egy hangot hallott, amely közölte vele: „ha életben akar maradni, és a városát is meg akarja menteni, fel kell áldoznia a lányát”. (Egyes változatokban ez a hang Szent Guénoléhoz tartozik – ő alapította a legrégebbi bencés apátságot, Landévennecet Bretagne-ban.) Gradlon engedelmeskedett a kérésnek, ám városa ennek ellenére a tenger fenekére süllyedt. Ő maga megmenekült, lánya pedig sellővé változott. Azóta is a környéken kísért, gyönyörű és szomorú dalokkal csalva magához az embereket.

Arra nem találni semmilyen történelmi bizonyítékot, hogy Ys városának történetében lenne valami igazság. Épp így arra sem, hogy létezett volna egy

olyan település, amely a kiindulópontja lehetett a legendának. Nagy Gradlon király valószínűleg tényleg élt, ám hogy pontosan mikor, az nem teljesen egyértelmű. Az uralkodóhoz egyébként több legenda is kapcsolódik. Felesége például egy viking hercegnő és varázslónő, Malgven volt. Ő a lányuk, Dahut születésekor meghalt. Dahut és Ys városának létezése már kevésbé valószínű. Már csak azért is, mert ők csak jóval később, a 15–17. században jelennek meg a történetben.

Forrás: divany.hu/onido

***

Tudja, mi a különbség a vörös, a fehér és a lila hagyma között?

A hagyma amellett, hogy ízesíti az ételeket, ásványi sókban és vitaminokban is gazdag. Fogyasztható főzve, karamellizálva vagy sütvé.

Ha azonban egy szupermarket polca előtt áll, ahol különböző hagymafajták vannak, nem biztos, hogy tudja, melyiket válassza.

Mi a különbség a hagymafajták között?

- íz;
- állag;
- megjelenés;
- méret;
- szín.

Vöröshagyma (általában barna héjú)

Ez a hagymafajta a legsokoldalúbban felhasználható típus. Elsősorban abban különbözik a többitől, hogy hosszabb ideig tart a főzése, még magas hőmérsékleten is. Ezért ha olyan ételhez kell hagyma, amelynek hosszabb ideig tart a főzése, a vöröshagyma őrzi meg legtovább kiváló ízét.

Kéntartalma is magasabb, mint a többié. Ez azt jelenti, hogy a legerősebb aromával és ízzel is rendelkezik. Általában kisebb méretű, viszonylag kemény héjú. Sokféleképpen felhasználható, és sütésre és főzésre egyaránt alkalmas. Hosszabb ideig eltartható. Tartsa fénytől védve, hűvös és száraz helyen!

Fehér hagyma

Íze enyhébb, mint a vöröshagymáé, és vékonyabb szerkezetű. Főzés után még áttetszővé is válik. Salátákhoz és mártásokhoz használják. Ennek oka, hogy jól kombinálható más összetevőkkel. Íze nem olyan erős és csípős. Enyhébb íze miatt nyersen is fogyasztható például szendvicsekenve, és különféle kenőcsökben is felhasználható.

Lila hagyma

Közvetlen fogyasztásra ez a legalkalmasabb, és – tudni kell, hogy – egyben a legjobb terápiás hatással is ez rendelkezik. Gyógyító tulajdonságai mellett természetes színezőanyagokat is tartalmaz, amelyek antioxidánsként hatnak. Emellett kellemes ízű és ropogós textúrájú. Csofaldatos kiegészítője az édesebb ételeknek, és tökéletesen kiemeli az ízet. Gyönyörű színe miatt nagyon népszerű az éttermekben, és gyakran szerepel a különböző betegségek elleni természetes receptekben.

Forrás: tippmania.hu

***

KEDVENC RECEPTJEIM

Következő kedvenc receptem: kókuszgolyó, meggyel töltve

Hozzávalók:

- 0,5 kg darált, háztartási keksz;
- 4-5 evőkanál kakaó (ha lehet, cukrozott);
- 10 dkg kókuszreszelék;
- 0,5 dl tej;
- egy kis csomag vaníliás cukor;
- rum aroma (ízlés szerint);
- egy üveg magozott meggy.

Elkészítése:

A darált kekszbe belerakjuk a kakaót, a 10 dkg kókuszreszelék felét, majd szépen, sorban a többi hozzávalót is, a meggy kivételével. A tejjel jól összedolgozzuk, gyúrhatóvá tesszük.

A golyók megformálását ki-ki végezze a saját módszerével, a lényeg, hogy akkora legyen, hogy mindegyiknek a közepébe egy-egy szem magozott meggyet bele tudjunk tenni. Ha elkészültek, a maradék kókuszreszelékben hempergessük meg őket, majd ezt követően zárt edényben tegyük a hűtőbe, hogy az ízek jól összeérjenek, így nagyon egyszerű, de finom édességet kapunk, melyhez mindenkinek jó étvágyat kívánok!

Jó tanácsok, megjegyzések:

- A massa összeállítása előtt a tejet érdemes kézmelegre langyosítani.
- Aki szereti, 10 dkg durvára darált diót is tehet a masszába.

***

A HÓNAP VERSE

Kibédi Ervin: Ahogy a napok rövidülnek...

Ahogy a napok rövidülnek
Úgy érzem mintha köd borulna rám,
Ahogy az éjjelek lehülnek
Mind gyakrabban jut eszembe anyám.

Mit oly sokszor elhalasztottam
Elmondanám, mert úgy érzem, hogy vár
Jóvá tenném mit mulasztottam,
De nem lehet, mert Ő már messze jár.

Ó mennyi mindent nem tettem meg!
Még nem késő, te még megteheted
Megőszülve is maradj gyermek
Mondd meg neki mennyire szereted.

Két keze érted dolgozott csak
Mindennél jobban szeretett
Az éjet is nappallá téve
Óvott téged és vezetett
Míg lehetett, míg lehetett.

Amit akkor elfelejtettél
Talán még jóvá teheted
Hát menj, rohanj és simogasd meg
A téged védő két kezet
Amíg lehet, amíg lehet

S ha olykor nagyon elfáradtál
Ő hozta vissza kedvedet
Ő tanított beszélni téged
Nyitogatta a szemedet.
Mert szeretett, úgy szeretett.

Most vár valahol megfáradtan
Nem kér sokat csak keveset
Hát szaladj hozzá, mondj egy jó szót
Egy vigasztaló kedveset
Tán még lehet, tán még lehet.

A szíve érted dobogott csak
Amíg belebetegedett
De Ő titkolta nem mutatta
Nem mondta el; hogy szenvedett
Csak mosolygott és nevetett.

Bárhol is vagy, hát fordulj vissza
Az ember másként nem tehet
És csókold meg, amíg nem késő
Azt az áldott édes szívet
Ha még lehet, ha még lehet.

Siketvakok Országos Egyesülete
HungarianDeafblindAssociation

Székhely: 1146 Budapest, Ajtósi Dürer sor 39.
Levelezési cím: 1089 Budapest, Korányi Sándor u. 30.
Telefon: 06-1/209-5829
E-mail: siketvak@siketvak.hu
Adószám: 18061031-1-42

Összeállította, szerkesztette: Taskovics Adél